

Obsah

<i>Preface</i>	7
ÚVOD: KRIZE TRADICE A MODERNY?	7
1. Krize cyrilometodějské tradice ve východní Evropě?	7
Dvojnásobnost cyrilometodějské myšlenky, 7; Sv. Cyril a Metoděj a jednotná Evropa, 9; Liturgický kult a lidová úcta sv. Cyrila a Metoděje, 10; Význam sv. Cyrila a Metoděje pro dějiny a kulturu slovanských národů, 11; Cyrilometodějská tradice a ekumenické hnutí, 13	
2. Cyrilometodějská myšlenka a jednotná Evropa po roce 1989	14
Cyrlometodějská myšlenka jako idea programové citlivosti, 14; Nové úkoly cyrilometodějské tradice, 16	
3. Funkce cyrilometodějské tradice v české církvi a společnosti	18
Dějinně kulturní funkce cyrilometodějské tradice, 18; Význam cyrilometodějské tradice pro dnešní církev, 21; Cyrilometodějská tradice jako povolání, 23	
4. Krize kultury a střední a východní Evropa po roce 1989	24
a) <i>Pojem „krize“ a otázka definice krize moderní kultury</i>	24
Pojem „krize“ jako pojem všeobecný, 24; Pokusy popsat současnou kulturní krizi, 26	
b) <i>Kritický profil současné kultury a kulturní krize</i>	28
Pojem kultury, 28; Význam kulturní krize, 29	
c) <i>Pád komunismu a duchovní potřeby postkomunistické společnosti ve východní Evropě po roce 1989</i>	30
Povaha změn ve východní Evropě v roce 1989, 30; Duchovní požadavky v Evropě po roce 1989 - „nová evangelizace“, 31	

Kapitola I.

PANORÁMA KULTURNÍCH TENDENCÍ SOUČASNÉ ČESKÉ SPOLEČNOSTI 36

1. Analýza kulturních tendencí v sedmdesátých a osmdesátých letech 36

a) Předběžné metodologické poznámky ke kulturní analýze 36

Nutnost nové reflexe kulturních tendencí v české společnosti, 36; Vzájemná citlivost mezi teologií a kulturou, 37; Základní metodologické rysy kulturní analýzy, 38

b) Symbolický význam dějinných událostí před rokem 1989 39

Období „normalizace“, 39; Hnutí „Charta 77“, 42; Velehradská pouť 1985, 43; Dvě slova, která změnila východní Evropu: „perestrojka“ a „glasnost“, 44

c) „Česká otázka“ a smysl dějin 45

Zničení „pražského jara“, 45; Radikalita „české otázky“, 47; „Česká otázka“ je otázkou transcendentální, 48; „Česká otázka“ je otázkou morální, 49; Funkce „české otázky“ pro paměť národa, 50

d) Lidská svoboda projevená v politickém odporu a obraně lidské důstojnosti 52

Mnohotvárnost výrazů svobody, 52; Etická dimenze lidské svobody, 54; Víze svobody, 55; Hodnota spontaneity a autenticity, 56

e) Solidarita otřesených 58

Nezávislý duchovní, společenský a politický život, 58; Solidarita se světem a pro svět, 59

f) „Krise soudobé technické civilizace jako celku“ (V. Havel) 61

Česká kultura a evropská civilizace v kontextu moderny, 61; Evropská zkušenost je zkušeností svobody, 62; Prvenství života jako absolutní hodnoty, 62

2. Analýza kulturních tendencí po roce 1989 63

a) Symbolismus historických událostí po roce 1989 63

„Sametová revoluce“ roku 1989, 63; Ekonomická podoba společenské transformace, 64; Založení České republiky 1. 1. 1993, 65

b) Čechy a Morava v evropském kontextu a ve vyrovnání se s minulostí 66

- Otevřené otázky vlastní minulosti, 66; Uspořádávání minulých zkušeností, 67; Antinomické vnímání času, 68
- c) *Program sociální, politické a ekonomické transformace* 69
Charakter společenských změn, 69; Charakteristika reflexe společenských změn, 69
- d) *Otevřená a pluralistická společnost po roce 1989* 70
Diferenciace české společnosti po roce 1989, 70; Dialog s kulturním pluralismem, 71; Diskuse mezi „modernou“ a „postmodernou“, 72; „Postmoderna“ jako vnímání změn, 73; „Postmoderna“ jako poznání nového typu, 74
- 3. Charakteristika teologické a duchovní reflexe českých autorů** 75
- a) *Všeobecné podmínky teologické reflexe českých autorů* 75
Teologická reflexe v ideologickém prostředí, 75; Pastorně-teologická reflexe jako svědectví víře, 76
- b) *Základní charakteristiky teologické a spirituální reflexe od roku 1968* 77
Služba víře, 77; Služba církvi, 78; Služba národu, 78
- c) *Prostředí a orientace teologické reflexe* 80
Zkušenost místní církve v Čechách a na Moravě od roku 1968, 80; Fenomén „neveřejné církve“, 81; Duchovní tvářnost „skryté církve“, 82; Teologie rozumu a srdce, 84; Program „Desetiletí duchovní obnovy národa“, 85; „Pacem in Terris“, 86

Kapitola II.

- TEOLOGICKO-SPIRITUÁLNÍ ANALÝZA ANTINOMIE ČESKÉHO MYŠLENÍ 88
- 1. Metodologie teologicko-spirituální analýzy** 89
Základní východiska k teologicko-spirituální analýze, 89; Pojem „antinomie“, 91; Prostředí vztahů jako pole teologicko-spirituální analýzy, 92; Cíl teologicko-spirituální analýzy, 93
- 2. Národní identita a univerzální povolání** 94
Vzájemné působení kultury a ideologie, 94; Vnější podněty a vlastní dědictví, 95; Mentalita uzavřenosti a otevřenosti české kultury, 97; Jednota nové Evropy a myšlenka univerzálnosti a národa v české kultuře, 99; Národní identita a univerzální povolání, 101

- 3. Dějiny a usmíření** 103
 Tradicionalistická a nonkonformní citlivost české tradice, 103; Modely a obrazy v evoluci českých dějin, 105; Fixace a destrukce národních mýtů, 107; Mezi fatalitou, kauzalitou a historickou svobodou, 108; Člověk před vlastními dějinami a člověk v dějinách, 110; Zraněná paměť a usmíření vztahů, 112
- 4. Duchovní principy osoby a demokratická společnost** 114
 Ideologická a kulturní vize člověka, 114; Cesty antropologii k novému člověku, 115; Teologická charakteristika lidské svobody, 117; Cesta ke svobodné kreativitě v českém kulturním prostředí, 118; Společnost, nedostatek svobody a paralelní společnost, 119; Funkce svobody v osobních vztazích, 121
- 5. Pravda života a autentický život** 122
 Žít v pravdě, 122; Pluralita českého myšlení a jednota života, 124; Poznání jako intuice, 125
- 6. Naléhavost rozlišování** 126
 První rozlišování jako možnost svobodné volby, 126; Rozlišování jako cesta k takové lidské existenci, která má svoji osobní identitu, 126; Duchovní rozlišování, 129

Kapitola III.

- KULTURNÍ TENDENCE SOUČASNÉ ČESKÉ SPOLEČNOSTI A UČENÍ UNIVERZÁLNÍ CÍRKVE** 131
- 1. Česká kultura a učitelský úřad univerzální církve** 131
- a) *Prameny* 131
- b) *Charakteristika učitelského úřadu univerzální církve a česká kultura* 132
 Magisterium jako svědectví božského a lidského života, 132; Česká kultura a svědectví univerzální církve, 133; Cyrilo-metodějská tradice jako klíč k četbě změn české kultury, 134; Jednotná Evropa a česká kultura v učitelském úřadě univerzální církve, 135
- 2. Univerzální církev a česká místní církev společně ke třetímu tisíciletí** 136

a) <i>Historické události v perspektivě příprav roku 2000</i>	136
b) <i>Identita univerzální a české místní církve a jejich vstup do třetího tisíciletí</i>	137
3. Kulturní identita Evropy a Čech v učení univerzální církve	142
a) <i>Nové postavení otázky po kulturní identitě a její základní charakteristika</i>	142
b) <i>Paměť, podstatná součást kulturní identity</i>	147
c) <i>Omezení a rizika kulturní identity Evropy a české společnosti</i>	151
4. Identita člověka v učení univerzální církve a pojetí člověka v české kultuře	154
a) <i>Člověka v české kultuře</i>	154
b) <i>Zkušenost svobody v české kultuře</i>	157
5. Duchovní identita a česká kultura	159
6. Duchovní rozlišování	161

Kapitola IV.

OBNOVA CYRILOMETODĚJSKÉ TRADICE A ČESKÁ KATOLICKÁ CÍRKEV	168
1. Cyrilometodějská církev v Čechách a na Moravě	168
a) <i>Teologická charakteristika pojmu „cyrilometodějská církev“</i>	168
Místní církve v Čechách a na Moravě, 168; Funkce cyrilometodějské tradice pro „novou evangelizaci“, 171	
b) <i>Spiritualita křesťanského východu a cyrilometodějská tradice</i>	173
Spiritualita slovanského křesťanského východu a „nová evangelizace“, 173; Cyrilometodějská církev a spiritualita slovanského křesťanského východu, 174; Cyrilometodějská tradice a duchovní dimenze kultury, 176	
c) <i>Teze o přínosu spirituality křesťanského slovanského východu k definování obnovy cyrilometodějské tradice pro dnešek a zítřek</i>	177
Teologický kontext obnovy cyrilometodějské tradice, 177; Specifikace obnovy cyrilometodějské tradice, 178; Obnova cyrilometodějské tradice jako obrácení, 179; Dimenze boho-lidské zkušenosti, 181; Duchovní dimenze obnovy, 184; Ekle-siologická dimenze, 185; Trinitární dimenze obnovy, 187;	

Eschatologický význam obnovy cyrilometodějské tradice, 189; Obnova cyrilometodějské tradice jako nová „eklesio-
logická ikonografie“ české a moravské církve, 192; Teolo-
gie obnovy cyrilometodějské a její aktuálnost pro současnou
církve v Čechách a na Moravě, 193

- 2. Tajemství „nové“ osoby** 196
Osoba a osoby, 196
- a) *Božská láska, pramen zrození osoby* 197
Evangelium lásky, 197; Primát a centrální postavení osoby, 199; Společenství lásky, 201
- b) *Nositelem evangelia je lidská osoba ve své novosti* 204
Evangelizace jako komunikace nové antropologické struk-
tury, 204; Postupné uvědomování si nové antropologické
struktury jako pramen evangelizace, 206; Apoštol je oso-
bou, která ukazuje cíl člověka, 210
- c) *Překonání zla a konkrétnost spásy* 211
Evangelizace jako zvěstování překonání zla, 211; Novost
lidské osoby překonává hřích, 213; Novost lidské osoby
překonává smrt, 216; Modlitba překonává antropologické
antinomie, 219; Tvůrčí svoboda člověka, 221
- d) *Evangelizace a sociální dimenze lidské osoby* 224
Přítomnost Ducha a antinomie ve společnosti, 224; Přítom-
nost Ducha a lásky vůči ostatním, 226; Duchovní princip
osoby a politicko-společenské fenomény, 228; Směrem k uni-
verzální společnosti, 230
- 3. Paměť a „anamnesis“** 232
- a) *Evangelizace a lidské dějiny* 233
Oživující slovo v lidských dějinách, 233; Lidské dějiny se
stávají dějinami lásky, 234
- b) *Odpuštění a zraněná paměť* 235
Zraněná paměť, 235; Odpuštění, přítomné v setkání s oži-
vujícím Slovem, a uzdravení paměti, 236; Zraněná paměť,
adresát evangelizace, 238; Anamnesis, komunikativní prin-
cip víry, 240
- c) *Tradice a eschatologie* 242
Eschatologie jako způsob vidění, 243; Eschatologie jako
zvěstování dovršeného světa, 244; Eschatologie jako antici-
pace dovršeného života, 245

4. Teologická dimenze kultury	245
a) <i>Teologická dimenze kultury</i>	246
Duch svatý v životě kultury, 246; Kosmická tvořivost, 247; Kultura a posvěcení činnosti člověka, 248; Kult a kultura, 250	
b) <i>Evangelizace a kultura</i>	252
Evangelizace a autonomii člověka, 252; Evangelizace a kultura jako komunikace, 253; Evangelizace jako inspirace kultury, 255	
c) <i>Kultura a láska</i>	256
Umění jako zvěstování evangelia, 256; Hodnověrnost umění a spirituality, 257; Umění jako forma zvěstování lásky a zvěstování lásky, 260	

Kapitola V.

PASTORAČNÍ DŮSLEDKY OBNOVY CÍRKVE V ČECHÁCH A NA MORAVĚ	263
Jediný pastorační princip je princip duchovní, 263	
1. Základní pastorační postoje	264
Mentalita pastýře je láska, 264; Církev je oním společenstvím, které je stále na cestě: Mentalita naděje, 266; Základní postojem vztahu je uznání druhého, jeho jinakosti: Mentalita pokory, 267; Vědomí poslání a nutnosti evangelizace se stále proměňuje ve vědomí toho, kdo posílá a ke komu jsme posláni - mentalita víry, 268; Podoba zvěstování stále tíhne k tomu, aby přecházela z formy k života; evangelizace je nesena tvůrčí svobodou lásky, která nezná hranice, 269	
2. Základní pastorační orientace	271
Křesťanská iniciace a mystagógie, 271; Duchovní otcovství a formace, 273; Jednota života kultury a pastorační činnosti, 276; Obraz a teologický jazyk, 278; Kontemplace a praxe, 280	
ZÁVĚR	283
BIBLIOGRAFIE	286
REJSTRÍK JMENNÝ	346
OBSAH	364